

KAIVAUSRAPORTTI

KAUPUNKIARKEOLOGINEN VALVONTA

Agricolankatu 1 a
I/1/9 Turku

Panu Savolainen
2014

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohde: Turku Agricolankatu 1a
Kaupunginosa: I/1/9
Tutkimuksen laatu: Kaupunkiarkeologinen valvonta
Kohteen ajoitus: 1600–1900-luku
Kantakartan lehti: 4628
Koordinaatit Turun kaupungin järjestelmässä: xT = 6705 015.00 – 6705 020.00
yT = 2346 0276.50 – 2346 0276.50
Peruskarttalehti: 1043 12
Maanomistaja: Asunto-osakeyhtiö Agrikolankatu 1 Bostads ab
Tutkimuslaitos: Turun museokeskus
Kaivauksen valvoja: Tanja Ratilainen
Tutkija: Panu Savolainen
Kenttätyöaika: 21.08.2014–22.08.2014
Tutkitun alueen pinta-ala: 6 m²
Tutkimuksen rahoittaja: Asunto-osakeyhtiö Agrikolankatu 1 Bostads ab
Löytöjen säilytyspaikka: Turun museokeskus, maalöytövarasto
Digitaaliset valokuvat: DT2014:86:1-17
Kaivausraportin säilytyspaikka: Turun museokeskus
Kaivausraportin kopio: Museovirasto

Valokuvaluettelo

Yleiskartta 1 1:1000
Yleiskartta 2 1:200

Liite 1: Kaivannon sijainti historiallisilla kartoilla

Tausta

Asunto-osakeyhtiö Agrikolankatu 1 Bostads ab on alkuvuodesta 2013 päättänyt paaluttaa porttikäytävän vierellä sijaitsevan, pahoin kallistuneen tiilirakenteisen kuistin vuodelta 1911. Kuisti on tontin muiden rakennusten ohella varustettu sr4-suojelumerkinnällä vuonna 1991 hyväksytyssä asemakaavassa. Paalutuksen tehtävänä on pysäyttää rakennusosan kallistuminen ja ankkuroida se viereisen 1800-luvun puolivälissä rakennetun puutalon kivijalkaan. Paalutuksen vuoksi kuistirakennuksen seinän viereen tehtiin 90 cm syvyinen ja keskimäärin vajaan metrin leveä kaivanto, jonka tulkittiin mahdollisesti sisältävän muinaismuistolain tarkoittamia, muinaisjäännökseksi luokiteltavia kulttuurikerroksia.

Maankäyttö historiallisten lähteiden valossa

Kaivausalue on kuulunut keskiajalla aluksi Kairisten kylään ja 1300-luvun jälkipuoliskolta lähtien Turun piispanpöytään. Seudun vanha nimitys Piispanpelto viittaa alueen historialliseen maankäyttöön, joka jatkui 1600-luvun puoliväliin saakka. Turun kaupunkialue laajennettiin Piispanpellolle vuoden 1656 kaupunkipalon jälkeisissä asemakaavauudistuksissa, jolloin linjattiin Piispankatu sekä nykyisen Agricolankadun linjaa suunnilleen seurailut Piispankadun poikkikatu. Alueen asemakaava ja tontinrajat noudattelevat siten yhä 1600-luvun jälkipuoliskolla luotua jäsentelyä.

Ennen Turun paloa (1827) tämä tontti ja nykyinen Piispankatu 11 muodostivat yhden suuren tontin. Niin kutsutusta venäläisestä kartasta (1742 tai 1743) sekä tontin vuonna 1821 anotusta palovakuutuksesta käy ilmi, että kaivausalue oli ainakin 1700-luvun alkupuoliskolta Turun paloon asti käytössä puutarhana. Tontin rakennukset sijaitsivat lähes kokonaan nykyisen Piispankatu 11:n tontilla, suuren päärakennuksen sijaitessa nykyisen tontinrajan tienoilla. Nykyinen Agricolankatu noudatti ennen Turun palon hieman eri linjaa, ja vanha katulinja leikkaa koillisen puolella valvonnan kohteena olevan kaivannon.

Turun palon jälkeen tontti oli tyhjillään vuoteen 1848, kunnes sille rakennettiin yhä jäljellä oleva, P. J. Gylichin suunnittelema vinkkelitalo. Paalutusurakan kohteena oleva kuisti lisättiin vinkkelitalon kylkeen vuonna 1911, kun rakennuksen sisätiloja jaettiin useammaksi asunnoksi.

Kaivaushavainnot

Kohteessa sijaitseva maa poistettiin koneellisesti Disne oy:n toimesta 21.8.2014. Turun museokeskuksen taholta maa-aineksen poistoa valvoi tutkija Panu Savolainen. Mittaukset tehtiin tontinrajoihin ja tontilla olevien rakennusten linjoihin perustuen. Korkeusmitat tuotiin alueelle Turun kaupungin korkeuskiintopisteestä (+ 10,170 mpy) mitatun apupisteen (+8,370 mpy) avulla.

Maanpinta kaivannon kohdalla oli tasossa +6,92–6,97 mpy. Kaivannon mitat olivat 0,80–0,90 m x 5,60 m ja pinta-ala 4,8 m². Maa-aines poistettiin noin 10 cm tasoina edeten lounaasta koilliseen. Kaivannon maa oli lukuun ottamatta pohjaa väriltään harmaata, hiekansekaista soraa, siellä täällä <10 cm kiviä. Maan joukossa oli 1900-luvulle ajoittuvaa peltiromua ja viemäriputken osa. Alaspäin mentäessä maa-aines oli suuremmalta osin savea. Perustuksen anturan yläpinta oli tasolla +6,60 mpy, ja kaivannon pohja tehtiin anturan alapinnan tasoon, joka oli tasolla +5,90–6,05 mpy. Kaivannon pohja leikkasi noin metrin matkalta koskemattomalta vaikuttavaa kulttuurikerrosta. Tältä osin maa oli väriltään tummanharmaata, osin hiilensekaista, ja joukossa oli myös hieman tiilimurskaa. Tästä kerroksesta tai aivan sen yläpuolelta tavattiin mahdollisen kattotiilen katkelma sekä myöhäisintään 1700-luvulle ajoittuva punasavikeramiikan pala, jossa oli sisäpinnalla jälkiä

lasituksesta. Kaivantoa ei rakennusteknisistä syistä saanut ulottaa anturan alapintaa alemmaksi, joten kaivannon alapinnan tasolta alaspäin ulottunutta kulttuurikerrosta ei voitu tutkia laajemmin.

Riittävän työskentelytilan aikaansaamiseksi porttikäytävästä oli poistettava myös 1900-luvun alkupuolen rautaportin tolpat. Toinen tolpeista nostettiin betonisine perustuskakkuineen ylös maasta. Tolpan kohdalla maanpinta oli tasolla +7,02 mpy ja alapinta tasolla +6,40 mpy. Maa-aines oli hiekansekaista, kadun pohjustukseksi tuotua resentiä täyttömaata.

Tulkinnat havainnoista

Kaivannosta tavattu maa-aines oli 1910-luvulla tehdyn perustuskuopan täyttömaata. Maa-ainesta on mahdollisesti sekoitettu ylemmiltä osin senkin jälkeen. Perustuskuoppa ulottui, kuten oletettua, anturan alapinnan tasoon, josta vaikutti alkavan sekoittumaton kulttuurikerros. Tavattu kulttuurikerros osui entisen Kirkkokorttelin tontin n:o 51 puutarhan paikalle. Aavistuksen idempänä kulkeneesta kadusta ei kaivannossa havaittu jälkiä.

Turussa 14.9.2014

Panu Savolainen

hanketutkija,
Turun museokeskus

VALOKUVALUETTELO

Kaupunkiarkeologinen valvonta
Agricolankatu 1a
21.8.2014

lyhenne DT viittaa digitaalisiin valokuviin

numero	sisältö
DT2014:86:01	Kaivannon paikka kuvattuna lounaasta ennen kaivuutöitä. Kuva: Panu Savolainen 20.8.2014.
DT2014:86:02	Kaivannon paikka kuvattuna koillisesta ennen kaivuutöitä. Kuva: Panu Savolainen 20.8.2014.
DT2014:86:03	Kallistunut kuisti, jonka paalutuskaivannon tekeminen oli syynä arkeologiseen valvontaan. Kuvattu koillisesta. Kuva: Panu Savolainen 20.8.2014.
DT2014:86:04	Portin tolpan betoni-kivisekoitteinen perustus, joka nostettiin tolppineen ylös. Kuvattu lännestä. Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:05	Portin tolpan paikalle syntynyt kuoppa, jossa näkyy kadunpohjaksi tuotua hiekkaa. Kuvattu pohjoisesta. Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:06	Pintamaan poistoa sokkelin viereltä lounaasta kuvattuna. Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:07	Kaivannon lounaisosan kaakon puoleista profiilia pohjaan asti kaivettuna. Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:08	Pohjaan kaivettu kaivanto kuvattuna lounaasta. Vasemmalla erottuu sokkelia leveämpänä betoninen antura, jonka alapinnan tasoon kaivanto tehtiin. Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:09	Koskemattomalta vaikuttanut, hiililaikkuinen ja tiilimurskan sekainen kulttuurikerros, joka erottui aivan kaivannon keskivaiheilla, sen alapinnassa noin metrin matkalla. Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:10	Kaivannon koillispäästä noin puolen metrin syvyydestä vastaan tullut 1900-luvun viemäriputken katkelma. Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:11	Valmis kaivanto kuvattuna koillisesta kohti lounasta. Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:12	Kaivannosta tavattu lankanaula (löytö poistettu). Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:13	Kaivannosta tavattu kattotiilen tai reliefin katkelma (löytö poistettu). Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:14	Kaivannosta tavattu kattotiilen tai reliefin katkelma kuvattuna ylhäältä (löytö poistettu). Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:15	Kaivannosta tavatun punasavikeramiikka-astian pala. Kuvassa astian sisäpintaa, jossa on jäljellä lasitteen jäänteitä (löytö poistettu). Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:16	Kaivannosta tavatun punasavikeramiikka-astian pala. Kuvassa astian ulkopintaa, jossa erottuu vaakasuuntainen koristelu (löytö poistettu). Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.
DT2014:86:17	Kaivannosta tavattu metallipurkki (löytö poistettu). Kuva: Panu Savolainen 21.8.2014.

50 metriä

Aurajoki

1W

12156

Jokipuisto

12155

1P

12088

Kingelin
huusimaja

1369913

13700

1K

Agricolankatu

Arkkijospa

8.12.39

9.10.13

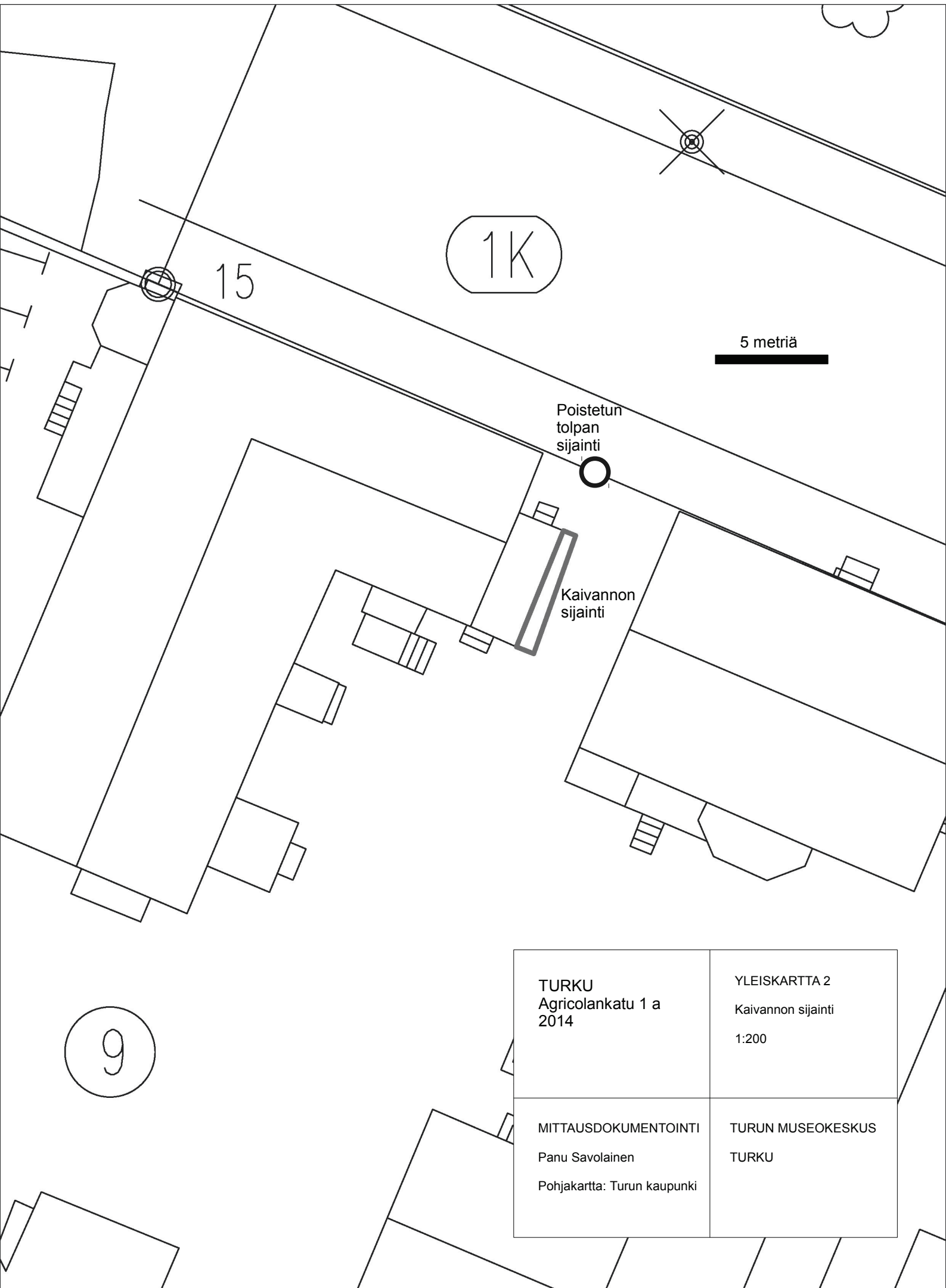
13606

TURKU
Agricolankatu 1 a
2014

YLEISKARTTA 1
Kaivannon sijainti
1:1000

MITTAUSDOKUMENTOINTI
Panu Savolainen
Pohjakartta: Turun kaupunki

TURUN MUSEOKESKUS
TURKU

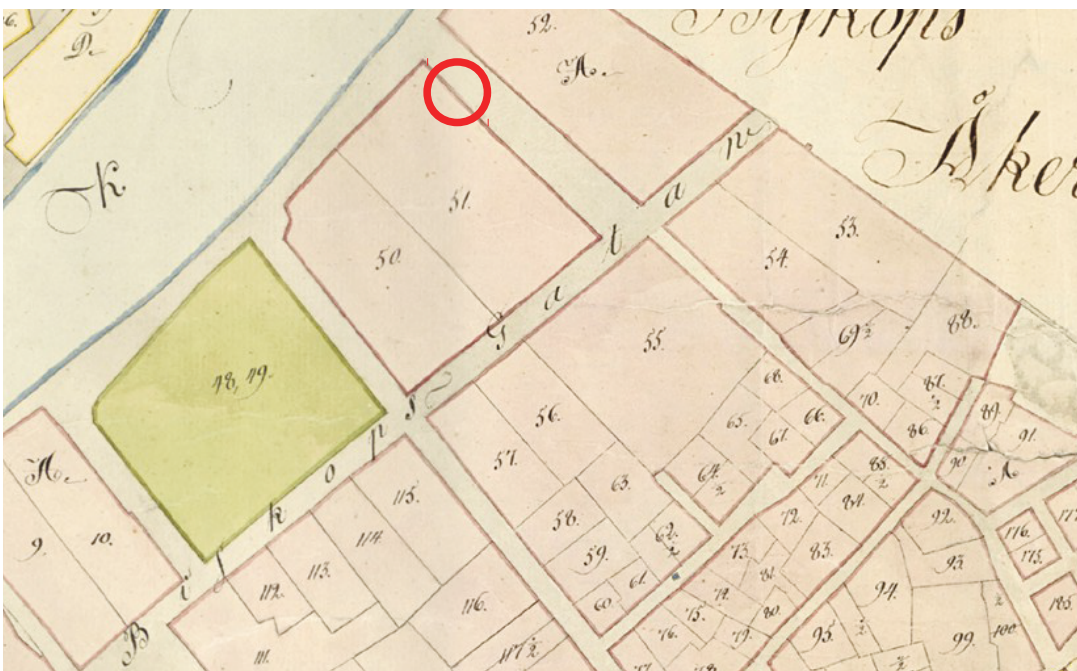

TURKU
Agricolankatu 1 a
2014

YLEISKARTTA 2
Kaivannon sijainti
1:200

MITTAUSDOKUMENTOINTI
Panu Savolainen
Pohjakartta: Turun kaupunki

TURUN MUSEOKESKUS
TURKU

<p>TURKU Agricolankatu 1 a 2014</p>	<p>LIITE 1 Historialliset kartat vuosilta 1742 tai 1743 sekä 1818</p>
	<p>TURUN MUSEOKESKUS TURKU</p>